

PREGÓ

OFRENA DE LA CIUTAT DE LLEIDA
11 DE SETEMBRE DE 2010

Autoritats, representants de la ciutat i la ciutadania de Lleida, senyores, senyors..

Un nou 11 de setembre ens aplega avui en l'acte que la ciutat dedica a la memòria col·lectiva, al record històric, al compromís amb la terra.

Un altre 11 de setembre, renovant la veritat històrica inqüestionable de ser i de sentir-nos catalans; Fent nostra l'efemèride de 1714, de 1707, una vegada més, però enguany amb més intenció i intensitat.

I

Avui, l'any 2010, celebrem aquesta data en un espai diferent. Som al Turó de la Seu Vella entre el Bonaire Alt i la Bassa de la Suda del segle medieval, entre el revellí de la Mitja Lluna i el Pont Llevadís dels temps moderns.

Emmarquen aquest espai unes muralles contundents que, malgrat la seva força, no poden tancar la vista sempre lliure de l'altíssim campanar que ens vetlla. I qualificant les muralles, la marca del fet històric. Precisament aquí ens envolten dos senyals clars, dues ferides lapidàries: D'un costat, sobre el pas del revellí, una inscripció de 1709, aquella que dóna testimoni d'una ciutat capturada, enderrocada, transformant-se ràpidament en trista caserna: "Post Obsidionem, Capta Ilerda..." .

De l'altre costat, sobre la porta del pont, l'escut que segella el pas a la vella Catedral i a les restes del castell del Rei dels catalans. Un escut d'armes on hi falten les barres catalanes, on no hi ha present l'ensenya de la noble i antiga Corona d'Aragó, esborrada per la ponentada que rebufava des d'Almansa. La pedra ens mostra els llinatges de Castella, o de França, tant se val. L'escut és un record d'aquella Europa en armes que consolidava els Estats Absoluts i podia prescindir de la senyera, com podia prescindir de la parla, dels costums, de les lleis dels seus territoris i que podia destruir ciutats per garantir l'imperi, el nou ordre, a la força.

En l'altre sentit, al Nord, s'aguanta encara la imponent silueta del Castell del Rei. Pocs segles abans, en un difícil moment del segle XV, un Rei Sense Fe va traïr les lleis del seu poble, empresonant a la Suda el seu propi fill Carles de Viana, cridat a Corts per fer les paus. Llavors, Manuel de Montsuar, degà del Capítol de la Seu de Lleida i President de la Generalitat va exigir al Rei Joan el respecte a les normes i consuetuds que la ciutat de Lleida, Catalunya, i tot el regne s'havien atorgat al llarg del temps. Es plantejava aquella situació que explica tan bé Lladonosa i que Vicens Vives descriuria, amb altres historiadors, com a pactisme.

Aquella voluntat de negociar, de pactar, però de mantenir la llei pròpia de la terra per sobre, si cal, de l'obediència al sobirà, es va acabar a Lleida l'any 1707 d'una manera terrible. Res no justifica que aquest temple d'excel·lències artístiques i riqueses seculars fos castigat a un patiment tan escabros, condemnat a la negació mateixa de la joventut i la bellesa, a la guerra.

Ponent, Llevant, Nord, Sud, pont, porta, Suda i Seu. I també el Roser amb el seu mite i el seu sentiment, i les muralles d'aquí i les de baix. Avui l'11 de setembre de 2010, Lleida s'aplega en una cruïlla, un espai ple de possibilitats, obert a diferents opcions.

Ens hi parem un moment, que per això serveixen les efemèrides i la memòria històrica: un punt d'ofrena, sentida i agraïda als valents que ens han precedit, uns instants de reflexió, una mirada als horitzons d'on venim i als que pensem anar.

La fita, la data històrica, són punts importants del camí, necessaris, i per això hi hem fet parada conscient. Però sabem que no ens podem quedar a la cruïlla i que cal reprendre el camí.

II

Hem arribat fins aquí, amb la sobirania i l'excel·lència del passat, amb la democràcia més antiga d'Europa, amb el pactisme, amb els càstigs de 1707, amb l'exemple heroic i valent dels nostres avantpassats.

I aquest és un fet que també hem de destacar avui: Catalunya és una nació de valents, i Lleida un dels exemples que més clarament ho demostren.

Amb això no vull dir que ara ressaltem, com adolescents enardits, l'empenta dels almogàvers. Ni competir en el nombre de morts d'una batalla aquí o allà. Cal ser molt valent per resistir els setges cruels que, crisi rere crisi, han destruït l'esforç de tantes generacions. Lleida ha superat, sovint amb moltes dificultats i cicatrius, uns atacs desmesurats. Lleida és Xàtiva i Saragossa i Girona i Gernika. I Catalunya ha superat el 1714, com ha superat el 1938.

Per això l'11 de setembre no celebrem una derrota. El Turó de la Seu Vella no és un espai per a planys ni per a greuges. Celebrem la pervivència i la memòria del lloc més valuós, del nostre espai de referència. A Lleida i a Catalunya celebrem la nostra capacitat de resistir, la resiliència col·lectiva que ens ha mantingut i ens fa ser i dir-nos catalans al llarg dels segles.

I penso que s'ha de ser molt valent per a resistir, per a superar la pèrdua, per no defallir en la derrota, i encara més per fer-ho acceptant a l'altre, exercint la solidaritat, buscant el bé comú. S'ha de tenir molta serenitat i maduresa per fer tot això que Catalunya ha demostrat al llarg de segles.

Crec sincerament que som una nació de valents, prou madura i serena com per explicar arreu del món la nostra condició de poble i de cultura sense necessitat d'emprar violències, motius de raça, religió o riquesa.

Ens fa valents la nostra voluntat de ser i d'esdevenir, i aquesta és una lliçó de la història, de les pedres que ens envolten, de la sang, però també de la saó que hi resta.

Qualsevol de nosaltres que ara passegi pel claustre de la Seu Vella hi veurà un espai de pau, de bellesa, de futur, i un exemple de tossudesia en superar els mals temps, un signe inequívoc d'allò que la crònica de Muntaner va batejar com a Terra Ferma en paraules que ara apareixen un pèl gastades però que són ben certes.

Sabeu que, des del Consorci del Turó, volem treballar per la cultura de la Pau, perquè tenim en aquest conjunt monumental un dels millors exemples de superació de la guerra, la capacitat de fer de la pèrdua i l'horror, l'estímul per avançar. Ho va fer Màrius Torres en la seva poètica, més valenta i compromesa que qualsevol proclama incendiària.

III

Aquest és un dels camins a seguir des d'aquesta cruïlla que ens planteja la Diada de 2010. Convertir l'insult en fermesa, la derrota en exemple, les nostres pedres en poètica i testimoni de dignitat. La solidaritat, com la Pau, són opcions valentes. No poden ser enunciats buits i desmenjats i s'han d'omplir d'acció, d'estímul, de decisió.

Hem de ser més clars i hem de mostrar-nos més orgullosos d'aquesta nostra voluntat col·lectiva. La solidaritat i l'empatia no poden anar en una sola direcció, i tenim tot el dret a exigir que se'ns correspongui amb el respecte que mereixem, amb la dignitat dels que hem sabut superar una i una altra batalla i que, a la vegada, hem estat capaços d'ajudar i empènyer aquells que ens han necessitat al seu costat.

En aquest moment de respiració per a una nova empenta, necessitem armar-nos com els cavallers d'un conte quan passaven per aquest Turó, mostrar-nos amb allò que millor ens vesteix i ens representa.

Els 11 de setembre, aquí, a Xile, a Nova York, són prou explícits: La història ens diu que allò que més bé ens representa no és la cridòria ni la revenja, no és retornar l'insult ni descobrir-se de sobte amb la possessió de la raó infinita. No és la llibertat efímera d'un cadell desbocat o la supèrbia del qui juga amb cartes amagades.

Aquests testimonis del temps ens han fet valents, serens, i madurs. Com a ciutat, com a col·lectiu, com a nació. Ara hem de saber correspondre sent més fermes, més exigents, més segurs de la nostra veritat tantes vegades resistent.

Hem de ser actius en la pau i la solidaritat, perquè sabem que no existeixen sense justícia ni sense equanimitat. I també hem de ser més capaços, eficients i mesurats perquè sabem que l'autogestió no es regala. Hem de conèixer-nos més com a poble, en la nostra història de voluntats, per mostrar-nos orgullosament sobirans del nostre destí.

Davant dels nous reptes, del nou camí després de la cruïlla, després de la sentència del Constitucional, després de la manifestació del 10 de juliol i de la manifestació d'avui, davant de la vaga, de les eleccions, de les decisions... tenim l'oportunitat de creure'ns i veure'ns lliures.

Ens avalen tres-cents anys d'esforç per resistir i perdurar, molts més anys de capacitat de pactar i voluntat d'entendre's sense renunciar a la nostra realitat, mil anys d'aquesta senyera...

IV

És cert que moltes d'aquestes idees es poden relativitzar, i resultaria còmode renegar de moltes coses que exigeixen tota la nostra empenta. Els historiadors caiem sovint en la temptació de mirar les coses de lluny amb una mirada asèptica.

També és cert que tots plegats hem perdut confiança, fe i motivacions. Ara poques coses de la política i de la societat ens posen la pell de gallina i necessitem reviure la sensació en aquests espais tan especials, en aquests actes únics, en una manifestació, en la Diada, per exemple.

Recordo haver cantat “els segadors” amb l’Orfeó a finals dels setanta i els primers vuitanta. Una vegada, aquí dins, a la Seu Vella, amb l’assemblea de parlamentaris catalans que es constituïren mentre encara havia d’arribar l’autogovern i el Parlament. Conteníem la llàgrima d’emoció, i no era per forçar, amb una veu més jove, la partitura dels tenors.

Avui, agraint l’honor immens de representar-vos, de manifestar-nos com a ciutat i com a nació, voldria retrobar la senyera que una guerra va escombrar del Turó, voldria cantar amb l’emoció del qui creu en l’arribada de l’autogovern, de la sobirania que mereix una nació serena, democràticament madura i històricament valenta.

Des del Turó de la Seu Vella, encarant els camins de pau que la història ens explica, i amb el convenciment d’un futur millor, us convido a dir novament, i ben fort:
VISCA LLEIDA. VISCA CATALUNYA !!!

Josep Tort i Bardalet
Lleida, 11 de setembre de 2010